

Olasz tanszéki acta

Megjelent a JATE olasz tanszékének legfrissebb actája: az *Ideali del Rinascimento* című kiadványban többek között tanulmány olvasható az angol és az erdélyi unitarizmus kezdeteiről (Fabiny Tibor tollából), tartalmazza Szabó Győző dolgozatát Castiglione nyelvi nézetéről, olvasható Székelyi András *A szellem által vont kéz* című, Michelangelo 151. egykori nagy hírű profeszorantjait elemző tanulmánya, Szörényi László Zrínyi

Szigeti veszedelem című művének és az európai epikus hagyományok összefüggéseit elemző írása, valamint Vigh Éva dolgozata: A neoplatonikus szerelem eszméje Castiglione Udvari ember című művében.

Az olasz tanszéki acta Kecskeméti Jánosné munkája jóvoltából közli a JATE egykori nagy hírű profeszorantjának, Koltai-Kastner Jenőnek bibliográfiáját is.

Zenei Hetek

Immár tizenegyedik alkalommal rendezik meg a Bárdos Lajos Zenei Hetek rendezvénysorozatát Budapesten május 9. és 31. között. Az országos jellegű és egyúttal nemzetközi zenei esemény a Budapesti Művelődési Központ, a Kórusok Országos Tanácsa, a Budapesti Kórusok Tanácsa, a fővárosi tanács, a Pest megyei Tanács, az Óbudai Művelődési Ház és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola szervezésében, illetve támogatásával valósul meg az idén.

Hat társulat, hét előadás

Hétfőtől: operafesztivál

Hat operatársulat hét produkcióját láthatja a fesztivál közönsége. Mint arról már korábban beszámoltunk, hétfőn a házigazda szegedi együttes nyitja a sorozatot — a *Vérnásszal*. A vendéglátó Szegedi Nemzeti Színház másik előadásán is megmutatkozhat: május 1-jén a *Macbeth* szerepel a fesztiválprogramban. Kedden a Népszínház operatársulata *Offenbach A párizsi élet* című művét mutatja be; szerdán a görög *Carmenje*, csütörtökön a *Figaro házassága* (Pécs) következik. Május 2-án az Operaház visszahangos „Sevillai”-ja, 3-án a debreceni *Tosca* kerül színre.

Az országos találkozónak legalább kettős haszna látszik: a műfaj közönségének szerez örömet, hiszen egyedülálló alkalom, hogy a hazai operajátzó — saját maguk által reprezentánsnak ítélt — produkciót „színpadon”, összehasonlításokra, értékmérésre, minőségválasztásra lehetőséget nyújtó sorozatban lehessen megtekinteni. Másrészt az alkotók-művészek számára is kivételes lehetőséget teremt a fesztivál; egymás mellett mutatkozhatnak meg, a képességek, teljesítmények, törekvések megnyilvánulhatnak és megmérettetnek.

Az ország zenei-színházi életének egyik legmagasabb eseménye kezdődik hétfőn, Szegeden: az operafesztivál. Újjáépített színházunk méltó helyszíneként szolgál a magyar operatevészek negyedik találkozásán: hétfőtől vasárnapig minden este „vizsgázzák” az új technika is, reméljük zökkenőmentesen elégitve ki a különféle előadások változó igényeit.

A neves kritikusokból álló zsűri a hazai operafesztiválok történetében először (ez a negyedik találkozó) díjazza is a legkiválóbb művészi teljesítményeket. Azzal a nem titkolt szándékkal, hogy így is emelje a magyar operakultúra rangját. A Művelődési Minisztérium, a szegedi tanács díjainak, valamint a zeneművészek és az újságírók szövetsége különdíjainak odaítéléséről 4-én döntenek. Ugyanaznap érkezik megígérkező szakmai megbeszélést folytatnak művészek és kritikusok a magyarországi operajátzás helyzetéről — a fesztivál tükrében.

A találkozót élénk érdeklődés övezi; amint arról

Nagy László, a szegedi színház igazgatója tegnap tájékoztatott, a hazai zenei élet jeles alkotói jelezték már részvételi szándékukat, mint Láng István, Bozay Attila, Szokolay Sándor (aki egyébként hétfőn délután 5 órakor a színházklubban találkozik volt iskolatársaival, az orosházi diákok baráti körével). Eljönnek a művészeti élet irányító testületeinek képviselői is. Szegeden vendégeskednek majd az újjvidéki és a lódi színház vezetői, valamint NDK-beli színházi szakemberek. A szegedi stúdió és a Magyar Televízió zenei fősztálya közös műsort készít a fesztivál eseményeiről, a szegedi Macbeth televíziós változata már elkészült, a rádió pedig felvette a Várnázzal, és a Csongrád megyei rádiós zenei héten előben közvetít egy Macbeth-előadást is. (Színházunk egyébként május 4-én és 5-én Újvidéken vendégszerepel — szintén a Macbethtel.) A fesztivál kiemelt programjai közül megemlítjük a vidéki színházak operajátzásáról való, 28-án tartandó eszmecsere; 30-án a szegedi stúdió jövőtől a találkozó résztvevői délelőtt tekinthetik meg a Rigoletto tévéfilmváltozatát, melynek aznap este lesz a televíziós premierje.

„Kiss Ferenc napja” az erdészeti szakközépiskolában

Kiss Ferencnek, a szegedi és Szeged környéki erdők atyjának születésnapja, április 24-e a róla elnevezett erdőgazdasági és faipari szakközépiskola nevelőinek és tanulóinak ünnepe. A neves erdőtelepítő születésének 125-ik évfordulóján, tehát harmadik éve alapozták meg ezt a hagyományt. A tegnapi ünnepségen Nádaskay Gábor igazgató átadta az intézmény legkiválóbb tanulójának, Brality Róbertnek a Kiss Ferenc-díjat. Szimpatikus volt, ahogy az igazgató részletesen ismertette, milyen teljesítménnyel érdemelte ki a negyedikes diák ezt az elismerést.

A KISZ KB legmagasabb kollektív elismerését a Vörös Vándorzászlót Habina Péter, a megyei KISZ-bizottság titkára adta át. Ezt követően a jó ifjúsági munkát elismerendő, egyéni kitüntetések adták át a tanulóknak Tóth Tamás, a városi KISZ-bizottság első titkára. A KISZ KB Aranykoszorús KISZ-jelvényét Szücs Imre, Dicsőő Oklevélt Mikházi Tibor vette át. Diákoké emléklapokat Szőke Dezső kapott. A hagyományos erdőgazdasági pályázatokon indulók közül 14 tanuló kapott pénzdíjazást. Az ünnepség keretében adták át a diákok által titkosan meg-

szavazott *Az év legnépszerűbb tanára* címet. A fiatal pedagógust, Orbán Imrét hatalmas vastaps és éljenzés köszöntötte.

A megnyitónapség után megkoszorúzták Kiss Ferencnek az iskola előtt álló szobrát, majd öt szekcióban, valamint a számítástechnikai tereben 35 tanuló előadást hallgattak meg az érdeklődők. Délután került sor

a záróünnepélyre, majd a 'a-nárok és a diákok sportvetélkedőn mérték össze erejüküket, ügyességüket.

A Kiss Ferenc-napi ünnepséghez kapcsolódóan tegnapelőtt „Szeged, a napfény városa” címmel valamennyi középiskolás kollégiumunk részvételével játékos vetélkedőt rendeztek a Munkácsy utcai kollégiumban.

Műsorajánlat

EGY NYÁRON ÁT TÁNCOLOTT — a nevezetes, 1951-ben készült svéd filmet vetítik a JATE FILMESZTETIKAI KÖRENEK A skandináv filmművészet című sorozatában ma, szombaton délután fél 3 órai kezdettel az egyetem Ady-téri épületének Auditorium Maximumban.

A HUMÁNGENETIKA ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI KÉRDÉSEIRŐL tart előadást Szemere György a TIT A genetika tudományos és gyakorlati jelentősége című biológiai szabadegyetemen holnap, vasárnap délelőtt 11 órai kezdettel a Juhász Gyula Művelődési Központban.

WALT DISNEY-RAJZFILMEKET vetítenek videon holnap, vasárnap délután 4 órától a Vár utca 1. szám alatti Délép-klubban.

Ugyancsak a Délép-klub lesz a helyszíne holnap, vasárnap este 7 órától a MOLNÁR DIXIELAND KONCERTJÉNEK, ahol fellép a Molnár Swing Combo, valamint Wesely Ernő (harmonika) is.

A Jászság festőjének, GECSÉ ÁRPÁDNak nyílik kiállítás a 27-én, hétfőn este 7 órakor az Apáthy kollégium társalgójában. A tárlatot az érdeklődők május 16-ig tekinthetik meg.

KARINTHY FRIGYES IRÓI PÁLYÁJÁRÓL tart

előadást Vörös László irodalomtörténész a TIT megyei szervezetének irodalmi szabadegyetemén április 27-én, hétfőn este fél 8-tól a Juhász Gyula Művelődési Központban.

ASZFALTDZSUNGEL — ez a címe annak az amerikai filmnek, amelynek Marilyn Monroe a főszereplője és április 27-én, hétfőn este fél 7-től vetítik a Kossuth Lajos sugárút 52. szám alatti Dugonics moziban levő Tisza Volán-filmklubban.

Még egy filmvetítés ezen a napon: az ifjúsági ház BBS filmklubjában délután 5 órától Magyar Dezső Agitátorok és Bódy Gábor A harmadik című alkotását tekinthetik meg a filmkedvelők.

Romániáról beszél néhány mondatban a történésszel — ezzel a címmel Csátri Dániel egyetemi tanár tart előadást a COLLEGIUM POLYTECHNIKUM foglalkozásán, április 27-én, hétfőn este 8 órától a Herman Ottó kollégium társalgójában.

A közelmúltban Szegeden lezajlott szocializmus elméleti konferenciáról tart tájékoztatót Koncez János, a megyei pártbizottság titkára a MŰVELŐDÉSI BIZOTTSÁGOK TITKÁRAINAK KLUBJÁBAN április 27-én, hétfőn délelőtt fél 9 órai kezdettel a Juhász Gyula Művelődési Központban

Meghalt a tanítómester

Aligha volt és aligha van Szegednek és Csongrád megyének olyan fényképező embere — a kiállítási igénytel fényképezőkre gondolunk most —, aki ne Lajos Sándor útmutatása szerint jutott volna el képeivel a hazai és a külföldi kiállítótermek falára. Tanítómesterünk volt, és mi tanítványai vagyunk. Ebben a minőségben gyászoljuk, bár jól tudjuk, orvosi gyakorlata legalább ekkora méltánylást igényel. Nyolcvan éves korában még be-bejárt az SZTK-ba helyettesítő orvosként segíteni, de a fotóklubnak az orvul rátámadó betegségig, az elmúlt év őszéig tevékeny és alkotó tagja volt. Sokunk előtt ő jelentette magát a fotóklubot.

Lugoson született, Eszéken nevelkedett, Pécsen járt iskolába, de Szegeden érettségizett. Festő akart lenni, orvos lett, 1936-ban már egyetemi magántanár. Úgy tudom, klinikai kezdőként ott volt Móra Ferenc betegágyánál is. De festett is, szinte haláláig. Akik szerették és tisztelték, festményeiből is kiállítást akartak rendezni nemrég. Legjobban mégis a legtöbb gyaloglással járó művészetet kedvelte, és talán leg-tökéletesebben is azt művelte. Elmúlt nyolcvan esztendő, amikor első, jelen-

tős és önálló kiállítását megrendezte. Nem siette el.

Gazdag hagyatéka, remélhetően, a szegedi múzeumba kerül. Bizonyára föltűnik majd a lajstromozóknak már, hogy néhány képtől eltekintve szinte mindent Szegeden, illetve Szeged vonzásában készítette. Városa megbecsülte, számos kitüntetésben részesítette, de azt soha nem kaphatta meg, amire igazán vágyott: még egy városismertető prospektus szerkesztője se kereste vele a kapcsolatot. Mi letünk szegényebbek miatta.

Biztosan nincsen olyan műfaja ennek a művészetnek, amit ki ne próbált volna, és jelentőset ne alkotott volna benne. Az elmélyült szemlélődést kívánó csendeléstől a nyüzsgő riportképig és az alakatlan kísérletekig mindenben otthonosan mozgott. Lencsemániája, az emulzióhoz való ragaszkodása példaszzerűen közismert, de képeiből olvasható ki a fényképezés legszebb törvénye is; aki lefényképez egy haragot, úgy tegye, hogy a harang szava is rajta legyen a képen. Konduljon meg, csendüljön, zúgjon vagy beszédesen hallgasson, de hozzánk szóljon!

Érte csöndül most a harang.

H. D.

A szó például gyakori

A szavak sok-sok jellemzője között egyik lényeges tulajdonságuk a gyakoriság. Vannak szavak, amelyeket nagyon sokszor használunk, másokat alig-alig. Ismerünk nélkülözhetetlen és helyettesíthető szavakat, tudunk módosult jelentésárnyalatokról is. De mely szavainkat használjuk legtöbbször?

A kérdést újabb kérdés követheti: miért fontos ez? Egyszerűen azért, mert például a nyelvtanulásban sokkal jobban haladhat az, aki az adott idegen nyelv leg-

gyakrabban használt szavait sajátítja el. Egy-egy gyakorisági szótár segítségével az idegennyelvi szótárhasználati készséget sokkal hatékonyabbá lehetne tenni. Ha ilyen gyakorisági szótárak születnének, a használat szerint sokkal időigényesebb nagyszótárakat csak a ritkább szavak kikeresésekor kellene lapozgatni.

Az ilyen eljárás jelentősen felgyorsítaná a fordítás nyelvtanulmányait. A nyelvstatistikai mérései szerint az angol nyelvű szövegek gyakorisági szerinti első ezer szava a teljes szöveg 81 százalékára. Ugyanez az összefüggés orosz nyelvű szöveg esetében 67, finn és magyar szövegeknél 65 százalék.

Hazánkban 46 esztendeje jelent meg utoljára a köznyelv valamely rétegét a szavak gyakorisága alapján fölmérő szótár. Ezt Nemes Zoltán készítette újságnyelvi szövegek alapján. Szintén újságnyelvi gyakorisági szótárt készített egy szegedi matematikus-bölcsész házaspár, Csirik János és Csirikné Czachesz Erzsébet. Vizsgálatuk anyagát nagy példányszámú sajtóorgánumból merítették. Olyan napi-, hetilapokat és folyóiratokat választottak, amelyek példányszáma legalább 200 ezer. Ilyen a Csapladi Lap, a Dörmögő Dörmögő, a Füles, a Népszabadság, a Szabad Föld és több más lap.

A szöveg feldolgozását a kutatók személyi számítógépen végezték. Több mint 200 ezer szövegszó átalakítását kellett elvégezni, melynek nyomán csaknem 26 000 szótári szó maradt. A vizsgálatok eredményeit táblázatokban foglalták össze a szerzők. Ezek közül talán az a legérdekesebb, amely a sajtószövegekben jelzői szerepben levő melléknevek gyakoriságát mutatja meg. Valószínűleg a toll hivatásos

fordítóinak és az újságolvasóknak is tanulságos lehet egy-egy ellentétes értelmű minősítés gyakoriságán elgondolkodni.

A három leggyakrabban előforduló melléknev a jó, a nagy és az új. A jónak ötödannyi rossz a párja, a nagyknak negyedannyi kicsi, az újnak pedig harmadannyi régi. Többféle magyarázat adható. Lehet, hogy a szerkesztőségek folyosóin még mindig túl hangosan cseng a pozitív csemettyű. Lehet, hogy lelkünk megnyugvást kereső mélye jobban szereti a boldogító szavakat. Es lehet, hogy valóban sok a jó, a nagy és az új.

Elgondolkodtató továbbá, hogy újságnyelvünkben kétszer több az amerikai, mint a szovjet és tizenkétszer (!) több a katonai, mint a békes. Sőt: glosszatéma rejlik abban, hogy a legkevésbé gyakori melléknevek között az utolsó helyet a váratlan foglalja el. Nálunk tehát csaknem minden várható? Használóképp képzetek társítására adhat módot az, hogy a többi csekély gyakoriságú melléknevünk között ilyenek találhatók: tehetséges, titkos, biztató, érzékeny, környezetvédelmi, parlamenti és tisztelt.

Néhány további érdekesség: a számnevek sorában sokkal több a sok, mint a kevés, viszont a határozószók között több mint kétszázszor gyakoribb a nem, mint az igen.

Az idegen nyelvek alapszókincsének kiválasztását az Egyesült Államokban végezték először gyakorisági szótár segítségével. Ennek a típusnak továbbfejlesztett változatai a minimumszótárak, amelyek a vizsgált nyelvek szókincséből azokat a leggyakoribb szavakat adják meg, amelyek a nyelv elsajátításához alapvetően fontosak. Ezek a minimumszótárak elsősorban angol és orosz nyelvet tanulni szándékozók számára készültek. A szegedi szerzőpár kutatásai lehetőséget teremtettek arra, hogy magyar nyelvű minimumszótár is születessen.

Dlusztus Imre